

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. GERBAN, C. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
PRIM-REDACTOR

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

MIHAIL PHEREKYDE

Moartea veneratului președinte al Senatului la vârsta respectabilă ce atinsese, este apoteoza unei vieți ilustrată de marile evenimente istorice din ultima perioadă de o jumătate de veac.

Mihail Pherekyde a făcut parte din două generațiuni care au dat impuls și au desăvârșit înfăptuirea marilor idealuri începute cu independența și regatul și culminând cu întregirea României în hotarele ei de azi.

În toate împrejurările grele, ca și în timpurile liniștite, de muncă constructivă, el a fost omul acțiunii, bărbatul de stat prevăzător și energic care era trebuincios. De aceea în multe rânduri a făcut parte din guvernul țării ca ministru la departamentele cele mai importante, și când s'a simțit nevoie și ca ministru al țării în străinătate.

Despre activitatea lui politică se poate zice că a fost o inteligență cu mari resurse. În toate actele săvârșite de dânsul ca om de guvern și om de partid a apărut ca un simbol de ordine, autoritate și disciplină.

Puternica personalitate a lui M. Pherekyde s'a întemeiat pe fondul său juridic de mare jurisconsult și pe talentul său oratoric cu care a strălucit în Parlament și la bara justiției. Ca jurist el s'a manifestat la o epocă de tranziție când starea de drept trecea dela o legislație veche la una nouă și când știința juridică se găsea în o stare rudimentară, căci numărul juriștilor formați în cultura școlii franceze era pe atunci foarte redus.

În acea vreme, acei cari erau de curând întorși din străinătate au simțit nevoia de a se creia un organ pentru răspândirea și vulgarizarea nouilor principii de drept ale legislațiunii intrate în curând în vigoare. Astfel a luat ființă această revistă de drept și jurisprudență, fundată de societatea juridică din 1871, din sânul căreia a făcut parte și M. Pherekyde, aducându-i tributul prețios al unei solide erudițiuni.

Dacă societatea juridică de atunci nu a putut da-i, *Dreptul* a avut norocul să trăiască grație unor alte energii.

M. Pherekyde era prea mult absorbit și dominat din exigențele politice militante și din această cauză nu a avut răgazul necesar să dea la lumină în ramura dreptului tot ceea ce știința și experiența lui ar fi putut concepe. Chiar exercițiul profesiei de avocat, pe care n'a abandonat nici odată definitiv, n'a avut o parte mai bună din activitatea sa, deseori participări la guvern sau la președinția unuia ori altuia din Corpurile legislative ne permițându-i să apară la bară de cât la intervale libere în unele procese mari, de multe ori și acestea cu caracter politic.

Acei cari l-au cunoscut de aproape recunosc caracterul său nobil și îndatoritor, spiritul său larg și inteligența deschisă cu care era gata a fi sfătuitor oricui avea nevoie de luminele sale.

În fața mormântului de curând închis, *Dreptul* își face o datorie de a se asocia la elogiile ce s'au adus din toate părțile memoriei ilustrului dispărut, unul din fondatorii revistei noastre.

R.

G. Plastara.—*Reforma legislativă în domeniul obligațiilor.*
Jurisprudența Română.—*Inalta Curte de Casație și Justiție, secția III.*—Contract de transport—Acțiune contra cărăușului.—Prescripție.

(Direcția C. F. R. cu Ana Bădescu).

Curtea de Apel din București, secția IV.—Societăți pe acțiuni.—Fond de rezervă.—Intrebuințare—Adunare generală.—Acționari minoritari.

(Aurel Hagianof cu Banca Populară din Pitești).

Tribunalul Tecuci.—Lucru judecat—Contestație la executare—Pământ rural—Străin cumpărător.—Nulitatea înscrierilor.

(Kircov Gaspar cu N. Durbaca).

Recenzii.

Reforma legislativă în domeniul obligațiilor

Câteva priviri asupra reformei legislative relative la materia obligațiilor sunt necesare pentru a scoate în evidență ideile fundamentale și tendințele noi care impun această reformă.

Ca origice reformă în domeniul dreptului civil aceea relativă la materia obligațiilor va avea desigur, ca obiectiv să înlăture din codurile în vigoare oarecare prejudecăți și inechități.

Noul drept civil tinde a progresa deasupra individului egoist, care, după cum foarte bine s'a spus, era o emanațiune a dreptului tradițional.

Acest drept nou presupune o *conștiință socială* reinovită. În interpretarea principiilor sale echitatea și cerințele vremii joacă un rol mai mare decât spiritul legiuitorului. După această nouă concepțiune, judecătorul are mai multă autonomie, mai multă inițiativă, mai multă libertate și chiar o anumită putere creatoare.

Altele sunt bazele acestui drept nou, care, după o justă observațiune, are ca obiectiv un tip de om mai ridicat: *omul social*.

Regimul obligațiilor este în special chemat a suferi această transformare radicală. Nicăieri mai mult ca în această materie, individualismul excesiv al codului civil nu a contrariat mai supărător exigențele sociale superioare de interes general.

Principiul nelimitat al libertății contractuale, care este piatra angulară a dreptului tradițional în materie de obligațiuni, a făcut ca inegalitatea de fapt să subsiste chiar în fața egalității de drept proclamate.

În sistemul care admite libertatea ca principiu fundamental al dreptului contractual, această libertate, după cum foarte bine s'a spus, este așezată alături de gilotină¹⁾.

Nu este liber acela care se găsește într-o situațiune economică mizerabilă și care este silit să accepte condițiunile oneroase pe care le impune cealaltă parte.

De aceea, se susține că libertatea nu mai poate să rămână principiul suprem în materie de obligațiuni.

Trebuie ca ambele părți să fie libere în momentul formațiunii contractului. Libertatea trebuie repartizată între părțile contractante. Cu alte cuvinte, trebuie să existe între acestea egalitatea și bine înțeles o egalitate de fapt, nu numai de principiu.

Gierke spune că libertatea de a contracta este o veche dogmă care conduce la oprimarea și exploatarea celor slabi de către cei tari și a celor neexperimentați de către cei șireți. A menține ca lege acest principiu înseamnă a admite în dreptul privat *bellum omnium contra omnes*.

Nu trebuie ca, printr'un contract de drept privat, un cetățean să poată să și piardă independența materială în așa chip, încât să nu mai fie decât sclavul altuia.

Principiul libertății în materie de obligațiuni trebuie să fie limitat. Această temperare se va face avându-se în vedere exigențele sociale superioare.

Toată intervențiunea legislativă din ultimul timp în materie de *contract de muncă* s'a făcut în acest sens¹⁾.

Substituiriunea contractului colectiv de muncă celui individual a avut deasemenea în vedere realizarea acestei transformări și în special, punerea pe picior de egalitate a lucrătorilor cu patronul, în momentul formațiunii contractului, căci acesta fiind încheiat de o colectivitate, patronul va avea în fața sa un contract independent economic, iar nu indivizi puși în alternativa de a accepta condițiunile ce el-le impune, sau de a muri de foame.

Transformarea dreptului obligațiilor s'a efectuat deci, în fapt, înaintea ca ea să fie consacrată în legislațiune. Într'o concepțiune înaintată, evoluțiunea va continua:

«În statul democratic al muncii, — spune publicistul german *Menger*, — nu vor mai exista obligațiuni decât între Stat și particulari, iar nu și între particulari între ei».

Se înțelege că o asemenea concepțiune îndrăznească nu putea fi admisă de jurisconsultii dreptului civil clasic, obișnuiți a vedea repauzând întreg dreptul contractual pe voința părților contractante și pe libertatea de a contracta — căci aceasta din urmă, în evoluțiunea juridică, a apărut ca un progres când s'a substituit noțiunii de constrângere.

De sigur că mersul înainte al lucrurilor reclamă,

1. V. Menger, *Das bürgerliche Recht und die besitzlosen Volksklassen*, Tübingen, 1906 (Dreptul civil și proletariatul).

1. V. Lucrările noastre: *Traiat de legislație industrială*, București 1908; *Convențiunea colectivă de muncă*, București 1918; *Les conditions légales des travailleurs en Roumanie*, București 1925.

— după cum spunea cândva *Consentini*¹⁾, „o comprehensiune mai largă a datinilor care face ca libertatea particularilor să se înalțe și să dobândească o semnificare mai reală și mai concretă, prin aceea că ea exige condițiuni necesare existenței și dezvoltării sale“.

Acest autor își completează ideea, pe care o admitem, că trebuie fixate limitele raționale ale acestei libertăți, care trebuie să înceteze de a mai fi nominală și abstractă, pentru a deveni reală și concretă.

În ultimă analiză, *rolul social al dreptului civil* nu se poate îndeplini, decât dacă acesta se bazează pe principiul libertății contractuale, cu restricțiuni impuse de necesitățile sociale de ordin superior.

O a doua tendință reformatoare, în materie de obligațiuni, pe care autori ca *Consentini* o susțin spre a fi introdusă în coduri, este *principiul de clarificării de voință*.

Am arătat²⁾ că, fără a fi obiectul unei reforme exprese, această concepțiune a fost admisă de o doctrină și o jurisprudență avizată.

Într'adevăr, este aproape unanim admis, în sistemul franco-român, că ceea ce trebuie luat în considerare, într'un contract, nu e voința internă sau psihologică, ci voința exteriorizată, declarată, socializată. Aceasta revine a spune că adevăratul fundament al obligațiunii civile nu trebuie căutat atât în voința indivizilor, ci în considerațiuni de utilitate socială și de credit public.

Cu alte cuvinte din „*jus voluntarium*“ ce a fost până acum dreptul civil ar evalua în „*jus necessarium*“. Statul nu trebuie, deci, să mai rămână indiferent față de raporturile contractuale ale particularilor. Dreptul obligațiunilor trebuie renovat într'un spirit social. După cum morală socială a luat locul maralei individualiste, tot așa felul dreptului civil social se va substitui concepțiunii ultraindividualiste a codului civil. Se merge chiar și mai departe,

Într'o concepțiune înaintată, ceea ce trebuie să intereseze pe legiuitor și chiar pe judecător în aprecierea valabilității unui contract este *considerațiunea de utilitate socială* mai mult decât voința părților sau principiul autonomiei voinței.

Despre această concepțiune care simplifică într'atâta dreptul civil al obligațiunilor, în cât îl suprimă, nu putem spune altceva decât că ea egalează pe aceea a publicistului german *Schlossmann*³⁾, care voește ca dreptul civil să renunțe la complexitatea și subtilitatea sa și să adopte tehnica dreptului penal. Noțiunea obligațiunii să fie cu totul îndepărtată.

Total să se reducă la o chestiune bănească — aș zice de grabă — la o chestiune de bun simț; după cum judecătorul penal având a judeca o infracțiune, privește realitatea și judecă procesul după faptele ce i înfățișează dosarul, tot asemenea ar trebui și judecătorul civil, odată faptele recunoscute exacte, conștiința sa să judece. La ce bun în civil atâtea distincțiuni juridice și atâtea raționamente subtile!

Credem că nu avem nevoie să insistăm prea mult pentru a respinge teoria lui *Schlossmann*.

În primul rând, între dreptul civil și cel penal nu există prăpastia pe care o imaginează acest autor.

Ambele ramuri ale dreptului, au aceeași tehnică și dreptul penal este departe de a fi așa de simplu, lipsit de subtilități.

În al doilea rând, care va fi ideea de dreptate, după care se va conduce judecătorul în darea hotărârilor?

Ar fi desigur atâtea dreptăți, câți judecători!

În fine, ce ar deveni, în acest sistem, siguranța transacțiunilor? Cine ar întreprinde vre-o afacere dacă nu ar ști dinainte că drepturile și obligațiunile precizate prin contract sau lege vor fi respectate?

Contractul este lege pentru părțile contractate și legea, în genere este și ea un fel de contract. Trebuie deci să conchidem asupra acestui punct cu constatarea că un perfect echilibru trebuie menținut între voința părților și utilitatea socială.

Cei cari se ocupă cu reforma legislațiunii civile în materie de obligațiuni, agită în fine și ideea unui *cod unic al obligațiunilor*.

Această reformă a fost realizată în *Elveția*, care ne dă exemplul unui cod unic al obligațiunilor.

Într'adevăr, codul obligațiunilor elvețian, din 3 Martie 1905 și 1 Iunie 1909, pus în aplicare la 1 Ianuarie 1912 coordonează și unifică principiile obligațiunilor civile și ale celor comerciale, tratând apoi în partea II-a despre diferitele feluri de contracte: vânzare și schimb, donațiune, locațiune, împrumut, contract de muncă, de întreprindere, de educațiune, mandat, despre gestiunea de afaceri, comision, contract de transport, procuriști și alți mandatarii comerciali, depozit, cautiune, joc și prinsoare, rentă viageră și societate simplă; iar în partea III-a despre: societățile comerciale, hârtii de valoare și firme (societăți în nume colectiv, în comandă, anonime sau pe acțiuni, societăți cooperative, despre cambii, check, titlurile la purtător, etc.).

Codul civil german din 1900 a introdus în cuprinsul său contractul de muncă; dar sumarele dispozițiuni din acel cod referitoare la vasta materie a acestui contract au fost completate prin legi speciale.

În sistemul franco-român se discută chestiunea

1) Vezi remarca bibliografică a acestui autor, intitulată: *La réforme de la législation civile*, Paris, 1913, p. 283.

2) Vezi G. Plastara, *Curs de drept civil român*, Vol I p. 61.

3) Vezi *Schlossmann: Der Vertrag*, Leipzig, 1876.

unificării dreptului civil și comercial al obligațiilor.

Ideea această a unui cod unic al obligațiilor și-a făcut drum mai ales în Italia, unde o întinsă polemică a fost stârnită de un articol al profesorului *Vivante*, intitulat «*Un code unique des obligations*»¹⁾ în care acesta formulând critici temeinice împotriva actualului sistem, își exprima speranța reînțoarcerii la unitatea care a existat în vremurile Romei. Într-o lucrare ulterioară²⁾, profesorul *Vivante* a precizat neajunsurile ce isvorăsc, după dânsul, din existența codului comercial alături de cel civil: dualismul acesta juridic n'are, spunea distinsul profesor, alt folos decât de a da aparența unei legislațiuni speciale, de clasă, sau mai precis de castă.

Așadar, *Vivante* nu reclamă o unificare absolută, deplină — ci cere stabilirea unor norme generale în materie de obligațiuni — norme cari să fie stabilite de codul civil. Principiile acestea se vor aplica și în diversele manifestațiuni ale activității comerciale și vor fi, firește, reglementate în codul de comerț.

Aceasta, după cum se vede, revine a spune că dualismul tradițional se poate menține, cu condițiunea ca coexistența celor două coduri actuale să nu fie expresiunea unui favoritism de clasă, ci să se justifice prin aceea că:

a) Codul civil — unul din coduri deci, — să conțină *dreptul comun*.

b) Codul comercial, să conțină *derogațiunile* dela acest drept comun.

Cași un cod al muncii, deci, codul comercial trebuie în întregime zidit pe principiile cari servesc de bază dreptului civil. Și numai astfel se poate desăvârși — după profesorul *Vivante* — unitatea dreptului privat, atât de necesară pentru realizarea unei depline dreptăți sociale, lipsită de orice urmă de privilegiu de castă.

Teama profesorului *Vivante* a fost reluată de d-l *Laurent*, un autor care într-o serioasă teză de doctorat³⁾, preconizase o completă fuziune între cele două ramuri ale dreptului privat. S'au reluat cu această ocaziune toate argumentele în favoarea acestei contopiri legislative spunându-se:

a) Că ar fi nedrept să se aplice o lege specială comercianților, celor ce nu o cunosc și cari sunt totuși supuși ei, decât ori, în mod întâmplător, să-vârșesc o faptă juridică calificată de „comercială” de art. 3 al condiceii de comerț.

b) Că nu ar exista un criteriu inflexibil și incontestabil în caracterizarea actelor „comerciale”.

Din punct de vedere rațional, codul obligațiilor ar trebui să fie unic, dar nu este mai puțin necesar ca diferitele aspecte juridice să fie menținute atât pentru teoria (obligațiilor¹⁾ cât și pentru felurile forme de contracte civile și comerciale. În ultima analiză, dreptul comercial tratează despre obligațiunile comercianților

Deci unificare ca coordonare de reguli speciale pentru obligațiunile și contractele civile și comerciale.

Numai astfel se poate concepe în legiuirea noastră codul unic al obligațiilor.

Cu modul acesta, am terminat și cu a treia reformă legislativă în materia obligațiilor.

Din cele ce au urmat până aci, credem, că rees cele trei categorii ale noului regim juridic al obligațiilor.

Am spus că nu putem admite ca civilști toate inovările și toate revendicările îndrăznețe, deși, concedăm că principiile științei juridice trebuiesc puse în armonie cu necesitățile vieții.

Aceasta este concepțiunea care rezidă la baza învățământului nostru și care reflectează din expunerea noastră privitoare la teoria obligațiilor — cheia întregului drept civil.

În societatea modernă, dreptul civil, care este expresiunea ordinii raporturilor private, pătrunde prin toți porii vieții civile și politice, nu este secretul oamenilor de specialitate. El se întâlnește în toate carierele politice, la tribună — ca în zilele de mărire descrise de *Cicerone* în valoroasa sa operă «*De oratore*» — în diplomație, administrațiune, industrie, în comerț, etc.

Azi mai mult ca oricând, se discută totul, și se caută a se explica totul prin drept; mai mult ca niciodată e adevărat ceea ce cerea *Cicerone* dela cetățenii capabili pentru expedierea afacerilor: *Neque legum aut juris civilis scientia negligenda est*.

Acest drept își are baza în filosofie, istorie, siciologie, iar desvoltarea în starea socială, instituțiuni și obiceiuri.

²⁾ Iată câteva deosebiri între dreptul obligațiilor civile și cel al obligațiilor comerciale.

a) Obligațiunea solidară între mai mulți debitori, în *civil* nu se presună și trebuie stipulată expres; în *comercial* ea se presună;

b) După codul *civil*, nimeni nu poate să-și creeze singur dovezi; în *comercial* se derogă dela această regulă, întrucât se admit registrele ca singur mijloc de probă;

c) În *civil*, proba testimonială este restrânsă; în *comercial* ea n'are limită;

d) În *civil*, vânzarea lucrului altuia este nulă; în *comercial* ea este perfect valabilă;

e) Mandatul *civil* este prin natura se gratuit; cel *comercial* e presumat cu *titlu oneros*;

f) Falimentul necunoscut în legislația civilă, constituie în dreptul comercial, o puternică garanție pentru creditori, etc.

1) *Annales de droit commercial*, 1892, p. 1—24.

2) *L'unità del diritto privato*, 1893, Torino.

3) *De la fusion du droit civil et du droit commercial*, Paris, 1902.

Gratius, Cujas, Montesquieu și Vico sunt indispensabili.

Istoria se găsește cu dreptul în așa relațiuni că unul nu poate exista fără celălalt. Dreptul și formula lui au făcut mult pentru cauza civilizațiunii.

Avem legi frumoase, codul civil este admirabil!

Să-l interpretăm animați de suflul de investigațiune rațională a unei epoci care raționează și care, în actele și gândirile sale, caută lucrul cel mai mare din lume: *dreptul*; nu cu un spirit de șicană, ci cu spirit legal,—nu acel drept care se reduce la discuțiuni aride de teme și de teze artificiale amintind știința augurilor la Roma,—ci dreptul care merge la isvorul legilor, se bazează pe morală, filosofie, se inspiră din istorie, se pune în armonie cu interesele economice, sociale și politice ale societății, cu necesitățile comerțului, interesele publicului,—pentru a realiza eterna domnie a dreptului.

Evoluția lui este determinată de forțele și factorii economici, cari produc *aproape* singuri transformările juridice. Ideile morale cari impun sacrificiul intereselor personale sunt pe al doilea plan în domeniul dreptului economic.

Dacă există o evoluție imperativă a dreptului, apoi desigur că aceasta este produsă în mare parte de forțele economice.

Totuși, idealismul prin care se creiază opera de dreptate nu poate să dispară în mod absolut.

Este adevărat că pentru a conduce o acțiune generală în sensul unei transformări juridice se face apel la instinctele egoiste ale omului, dar din acestea nu rezultă prin solidorizare aspirațiuni mai înalte, cari transformă nevoia economică în idee de dreptate?

După cum, altă dată, dreptul natural căuta idealul său juridic în domeniul rațiunii pure, tot astfel astăzi, dreptul modern caută același ideal în mersul istoriei.

Pe când în școala lui Savigny se susținea că evoluția juridică este pur națională,—ideea naționalizării dreptului și a nașterii sale spontanee fiind o dogmă în aceea școală,—o școală adversă a lui Ihering și a lui Tarle, ne arată că istoria și sociologia, stabilesc că puterea de imitațiune și de pătrundere dela o națiune la alte, a ideilor juridice, sunt factori importanți ai operei de realizare a inovărilor sau reformelor juridice. Dar trebuie, oare, să mergem până o conchide,—ca unii—că civilizația trece pretutindeni prin aceleași faze de dezvoltare și că, prin urmare fermele de evoluție ale dreptului ar fi pretutindeni aceleași?

Un lucru e sigur, anume că națiunile nu trăiesc în stare de izolare juridică și că la un moment dat națiunile de aceeași civilizație,—păstrându-le bine înțeles proporțiunile,—au aceleași nevoi economice,

aceleași aspirațiuni și același ideal, ceea ce face ca, problemele economice, sociale și juridice, să fie aproape aceleași.

De aci rezultă rolul dreptului comparat în progresul juridic și pentru determinarea tehnologiei juridice prin a cărei plasticitate se realizează acel progres.

Și tot de aci mai rezultă nevoia de a ține seamă, în cadrul reformei legislative, de experiența popoarelor și de legislațiunile celor mai înaintate dintre ele.

George Plastara

Profesor de drept civil la Facultatea
Juridică a Universității din
București

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNEA III

Audiența de la 27 Martie 1925

Președenția d-lui Dem. G. Tazlăuanu, Președinte

Direcția C. F. R. cu Ana Bădescu

CONTRACT DE TRANSPORT. — ACȚIUNE CONTRA CĂRĂUSULUI. —
PRESCRIPTIE — DACĂ SE APLICĂ ȘI LA TRANSPORTUL DE PER-
SOANE.—ART. 947 ȘI 956 C. COM.

Prescripția de șase luni prevăzută de art. 956 c. com. se aplică numai la acțiunile contra cărăușilor derivând din transportul de lucruri, iar nu și la acțiunile derivând din transportul de persoane, în care caz se aplică prescripția de 10 ani prevăzută de art. 947 c. com.

No. 665.—Respins recursul făcut de Direcția C. F. R., în contra deciziei cu No. 31 bis. 1924 a Curței de Apel din Iași, în proces cu Ana Bădescu.

S'au ascultat d-nii avocați Vărnăv Liteanu pentru recurentă și G. Plastara pentru intimată.

Curtea deliberând,

Având în vedere că reprezentantul Direcțiunii C. F. R., renunță la motivele II și III de recurs și susține numai motivul I de recurs, în cuprinsul următor:

I. «Violarea art. 956 codul comercial și exces de putere».

Având în vedere că, pentru a hotărâ că în special nu este aplicabilă prescripțiunea de șase luni, Curtea de Apel, prin jurnalul din 1 Decembrie 1923, argumentează că art. 956 cod. comercial se referă numai la prescripțiunea acțiunilor rezultate din transportul de mărfuri și, conchide Curtea, că în speță fie că e vorba de o acțiune civilă, fie că e vorba de o acțiune comercială rezultată dintr'un contract de cărăușie de persoane, prescripția de șase luni nu este aplicabilă;

Considerând că într'adevăr din cuprinsul art. 956 cod. comercial rezultă că prescripția de șase luni prevăzută în acest text, se aplică numai la acțiunile contra cărăușilor, derivând din transportul de lucruri ;

Că, în ce privește acțiunea derivând din transportul de persoane, cum este în speță, se aplică prescripția din art. 947 cod. comercial, adică de 19 ani ;

Că, așa fiind, Curtea de Apel n'a violat nici un text de lege și n'a comis nici un exces de putere când a respins susținerea Direcțiunii C. F. R., cum că acțiunea intimă Ana Bădescu derivând dintr'un contract de transport de persoane urmează a fi considerată ca prescrisă, fiind făcută peste termenul de șase luni prevăzut de art. 956 cod. comercial, ci din contră a făcut o justă aplicatie a acestui text de lege și în consecință motivul de recuzare este nefundat, iar recursul urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. IV.

Audiența de la 8 Octombrie 1925

Președinția D-lui Grigore Pherekyde, președinte

Aurel Hagianof cu Banca Populară din Pitești

SOCIETĂȚI PE ACT. UNI.—FOND DE REZERVĂ.—INTREBUINȚAREA LUI.—DECIZIA ADUNĂRII GNERALE.—DREPTURILE ASOCIATILOR MINORITARI.—ART. 154, 155, 160, 165 ȘI 184 C. COM.

Adunarea generală este în drept a face din fondul de rezervă întrebuințarea pe care o crede utilă bunului mers al societății, iar acționarii minoritari nemulțumiți de această întrebuințare nu pot intenta o acțiune în justiție, în contra societății, întemeiată pe abuzul de drept, de oarece legiuitorul a prevăzut în art. 154, 155, 160 și 165 c. com. mijloacele de apărare prin care minoritarii își pot salvagarda drepturile lor.

No. 349.—Respins ca nefundat apelul făcut de către Aurel Hagianof în potriiva sentinței cu No. 10/925 a Tribunalului Argeș Secția I, în proces cu Banca Populară din Pitești.

S'au ascultat D-nii avocați G. Petrovici pentru apelant și N. Dumitrescu pentru intimată.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Aurel Hagianof, în contra sentinței civile No. 10/925 a Tribunalului Argeș Secția I, prin care i s'a respins ca nefundată acțiunea făcută în contra Băncii Populare din Pitești, pentru pretenții ;

Având în vedere susținerile orale și scrise ale părților, actele și lucrările din dosar.

Având în vedere că prin acțiunea sa de la prima

instanță, apelantul a cerut ca intimata Bancă Populară din Pitești să fie obligată a-i plăti suma de 41.740 lei ce reprezintă partea sa din fondul de rezervă statutar, ca proprietar a 400 acțiuni și care fiind în rezervă a fost rambursat acționarilor de către Bancă, în urma aprobării date de adunarea generală extraordinară din 18 Februarie 1923 ;

Având în vedere că chestiunea dedusă în judecată este aceea de a se ști dacă un acționar, sau o minoritate are acțiune în contra unei societăți anonime, împotriva deciziei adunării generale care dispune de fondul de rezervă în contra vederilor acționarului minoritar ;

Considerând că, în principiu, administrațiunea și propășirea unei societăți anonime ar fi cu neputință dacă organele de control nu ar putea hotări, după importanța capitalului angajat și majoritatea voturilor ;

Că, însă, pentru a salvagarda drepturile minoritare, legiuitorul a prevăzut diferite mijloace de apărare părții minoritare, precum dreptul de a provoca o procedură sumară în fața președintelui Tribunalului de Comerț (art. 165 c. com.) de a provoca o anchetă a Tribunalului (art. 155 c. com.), de a denunța cenzorilor faptele criticabile (art. 154 c. com.), de a se retrage din societate și de a obține plata acțiunilor lor (art. 160 c. com.), că în sfârșit doctrina recunoaște minoritarilor și o acțiune directă, de drept comun ;

Considerând, în speță, că obiectul procesului vizează o anumită întrebuințare a fondului de rezervă, care a fost distribuit vechilor acționari la emiterea unor acțiuni noi, rezervându-le un drept de opțiune, într'un termen definit, și sub condițiunea de-a vărsa un rest de 50 lei de acțiune, diferența până la 200 lei, fiind considerat ca achitat din fondul de rezervă ; că însă dacă opțiunea nu este exercitată la timp, dreptul de subscriere va fi deschis oricărei alte persoane, care se va folosi astfel de o acțiune plătită aproximativ în proporție de trei sferturi, cu banii luați din fondul de rezervă ;

Considerând că fondul de rezervă, fie legal, fie convențional, nu este destinat în principiu a fi distribuit acționarilor, ci constituie o garanție pentru creditorii societății, o înlesnire pentru asigurarea bunului mers al societății, și o garantare a creditului social prin posibilitatea de a distribui oarecare dividende, chiar în anii neproductivi ;

Că, pentru ca fondul de rezervă convențional să fie împărțit acționarilor în mod obligator, ar trebui o clauză specială și expresă în acest sens, ceea ce nu figurează în statutele societății de față ;

Considerând astfel că operațiunea criticată de apelantul reclamant, nu constituie o alienare ilegală de capital, ci sporirea capitalului prin mijloace crezute

de adunarea generală, ca cele mai nimerite pentru menținerea creditului societății;

Că apelantul reclamant, nefolosindu se de nici una din procedurile prevăzute de codul de comerț pentru garantarea drepturilor minoritare, nedorind mai departe să se retragă din societate și să-și ridice aportul (ceeace de altminterlea nu mai este în termen a pretinde conform art. 160 c. com.) își întemeiază pretențiunea sa numai pe un abuz de drept, atribuit deciziunii luate de adunarea generală prin faptul că s'a epuizat fondul de rezervă și s'a atribuit acest fond fără contravaloare și la noi acționari;

Considerând că din principiile indicate mai sus, rezultă că adunarea generală este în drept a face din fondul de rezervă, întrebuințarea care o crede utilă bunului mers al societății, fondul de rezervă neavând menirea obligatorie a servi la dividende;

Că măsura de a atrage noi fonduri printr'o primă dată noilor acțiuni, sub forma unei achitări parțiale a acțiunilor, din fondul de rezervă, nu este o dispoziție destinată să lezeze cutare sau cutare acționar vechi, ci dimpotrivă, să-i mărească dreptul social, măbind și creditul societății;

Că, prin consecință, libertatea fiecărui acționar nefiind atinsă, întrucât e volnic de a se folosi de opțiune, fie de a se retrage din societate în termenul definit de lege, acționarul minoritar nu este îndrituit ca prin criticarea votului adunării generale să întemeieze pe un pretins abuz de drept, o simplă directivă subiectivă ce ar vrea să impună el singur adunării generale;

Că deci apelul nefiind fundat, cată a se respinge, menținându se hotărârea Tribunalului.

Pentru aceste motive, respinge apelul.

Semnați: *Gr. Pherekyde, I. Coandă, A. Rădulescu.*

TRIBUNALUL JUDEȚULUI TECUCI

Audiența de la 25 Iunie 1925

Președinte, D-l Ion Hozoc, judecător de ședință

Kircov Gaspar cu N. Durbaca

LUCRU JUDECAT.—HOTĂRÂRE DATĂ PE CALEA CONTESTĂȚII LA EXECUTARE.—NEATACAREA EI PE CĂILE LEGALE.—ART. 1201 C. CIVIL.—ART. 399 ȘI URM. PROC. CIVILĂ.
PĂMÂNT RURAL.—DOBÂNDIREA LUI DE CĂTRE UN STRĂIN.—NULITATEA INSTRĂNĂREI.—ART. 7 ȘI 5 DIN VECHEA CONSTITUȚIE ȘI ART. 18 DIN CONSTITUȚIA ACTUALĂ.

1. O hotărâre dată pe calea unei contestații la executare, are autoritatea de lucru judecat, din moment ce hotărârea nu a fost reformată pe căile de atac prevăzute de lege, și pe calea unei acțiuni principale partea nu mai poate să solicite o probă care tinde a schimba caracterul unei convențiuni, care a făcut obiectul contes-

tațiunii și care a tranșat definitiv acest punct, întrucât altfel s'ar viola principiul autorității lucrului judecat.

2. Vânzarea unui imobil rural către un strein, fiind izbită de o nulitate absolută, ca fiind contrarie unei dispozițiuni constituționale și de ordine publică, transcrierea actului care constată această vânzare, nu poate să-l facă valabil, chiar dacă posterior transmiterei dreptului, vânzătorul a devenit cetățean român prin naturalizare, sau chiar dacă imobilul a trecut în mâinile cumpărătorului, ca român, căci actul este lovit de nulitate de la început, ca fiind făcut în fraudă legei.

Jurnalul No. 6730.—Respinsă proba cu inutilă în acțiunea intentată de către Kircov Gaspar cu N. Durbaca.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea făcută de către Kircov Gaspar, d'n orașul Tecuci, prin petițiunea înreg. la No. 4979/022 și prin cererile suplimentare înreg. la No. 5642/923 și 18118/925, contra lui N. Durbaca, d'n com. Nicorești, jud. Tecuci, prin care cere ca acesta să fie obligat a lăsa în stăpânire și proprietatea sa, imobilul situat în com. Nicorești, cu megieșile prevăzute în acțiune.

Considerând că pârătul cere proba cu martori, spre a dovedi că între Mesrob Popovici și Victor Segal n'a intervenit o obligație ipotecară, ci o adevărată vânzare și că Victor Segal nefiind cetățean român la data facerii actului, nu putea să dobândească imobile rurale, ascunzând vânzarea imobilului sub forma unei obligații ipotecare și că deci actul fiind făcut în scopul de a fraudă legea, proba în simulațiunea actului este admisibilă.

Considerând că, deși în principiu proba cu martori este admisibilă atunci când este vorba de a se dovedi simulațiunea unui act care ascunde o fraudă la lege, totuși dovada cerută este inadmisibilă în speță, de oarece astăzi pârătul nu mai poate să ceară a dovedi caracterul convențiunii intervenite între autorul său Victor Segal și Mesrob Popovici, întrucât caracterul acestei convențiuni a fost stabilit definitiv prin sentința acestui Tribunal No. 85/924, dată între aceleași părți în contestațiune, al cărui obiect era imobilul pentru care se judecă astăzi și prin care s'a tranșat că actul intervenit între Mesrob Popovici și Victor Segal, este un act de anticrează.

Că hotărârea dată chiar pe calea unei contestațiuni de un Tribunal de prima instanță, având în favoarea sa, ca orice altă hotărâre, prezumția adevărului însuși, are prin aceasta chiar autoritatea lucrului judecat.

Că această prezumțiune nu încetează, decât atunci

când hotărârea a fost reformată sau retractată pe căile de atac prevăzute de lege. (Cas. II Dec. 23 din 11 Martie 1920).

Că admitându-se proba cerută de pârât, asemenea procedare ar da naștere la șicane și la hotărâri contradictorii, care ar micșora prestigiul justiției.

Că iarăși, nu se poate susține, că dacă în dispozitivul sentinței No. 85/921, nu se constată în mod formal caracterul convențiunii dintre Mesrob Popovici și Victor Segal, această hotărâre nu are autoritatea lucrului judecat, nu aparține exclusiv dispozitivului, căci și motivele au puterea unei hotărâri, ori de câte ori ele sunt strâns legate de dispozitivul;

Că autoritatea lucrului judecat se întinde nu numai la cele cuprinse în dispozitivul hotărârei, ci la motivele care sunt necesare pentru susținerea dispozitivului. (Cas. II Dec. 296 din 20 Noembrie 1915).

Că deci, în speță, întrucât din cuprinsul și motivele sentinței No. 85/921 a Trib. Tecuci, se constată că actul intervenit între Mesrob Popovici și Victor Segal, este un act de antichreză și întrucât această chestiune a făcut obiectul sentinței menționate pe cale de contestație, care a rămas definitivă, după cum rezultă din decizia Curții de Apel din Galați No. 104/921, această chestiune nu mai poate fi adusă astăzi din nou în dezbateri pe cale de acțiune principală, în contra voinței reclamantului, care a avut câștig de cauză, întrucât altfel s'ar viola principiul autorității lucrului judecat.

Că deci din acest punct de vedere, proba cerută de pârât, urmează a fi respinsă ca inadmisibilă.

Că chiar dacă în speță n'ar fi vorba de autoritatea lucrului judecat, totuși proba cerută de pârât urmează a fi respinsă ca inutilă, pentru următoarele considerațiuni: conform art. 7 paragr. 5 din vechea constituție, numai românii sau cei naturalizați români, pot dobândi imobile rurale în România.

În speță, Victor Segal nu era cetățean român și ca atare nu putea să dobândească un imobil rural, comuna Nicorești fiind comună rurală.

Că chiar dacă între Mesrob Popovici și Victor Segal, ar fi intervenit o vânzare, în care acesta din urmă figura ca cumpărător, totuși proba cerută nu duce la soluționarea cauzei, întrucât vânzarea imobilului către autorul pârâtului — Victor Segal —, este absolut nulă și constituie un simplu fapt lipsit de orice efect juridic.

Că prohibițiunea dobândirii imobilelor rurale de către străini sau evrei, fiind edictată într'un interes general, rezultă că un act de vindere-cumpărare, intervenit în contra acestor dispozițiuni, este izbit de o nulitate absolută, radicală.

Că dacă vechea constituțiune nu sancționa în mod expres cu nulitatea neobservarea dispozițiunilor cu

privire la înstreținerea imobilelor rurale, nulitatea este însă virtuală, întrucât această prohibițiune interesează direct ordinea publică.

Că deci, chiar în cazul când Victor Segal ar fi contractat o vânzare cu Mesrob Popovici și această vânzare ar fi constatată printr'un act autentic și transcris, totuși înstreținerea acestui imobil, nefiind permisă de dispozițiunea constituțională, transcrierea unui asemenea act nu poate să-l facă valabil, căci despre efectul transcrierii nu poate fi vorba de cât la actele permise de lege, iar nu și la acelea care sunt declarate nule, ca fiind făcute în fraudă legii.

Considerând că, chiar dacă posterior transmiterii dreptului către pârâtul Neculai Durbaca, autorul său Victor Segal a devenit cetățean român prin naturalizare, sau chiar dacă imobilul a trecut în mâinile lui Neculai Durbaca, ca român, această împrejurare nu poate să dea eficacitate actului de vânzare intervenit între Mesrob Popovici și Victor Segal, pentru că actul este lovit de nulitate de la început, căci el este făcut cu violarea unei prohibițiuni constituționale, întemeiată pe dispozițiuni de ordine publică (Cas. V. Deciz. No. 24 din 1 Ianuarie 1922).

Că deci și din acest punct de vedere, proba cerută de pârât fiind inutilă, urmează a fi respinsă ca atare.

Semnat: Ioan G. Hozoc

RECENZII

Andrei Rădulescu. — *Dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor* (Cultură Națională, București 1925).

Academia Română a publicat în Memoriile secțiunii istorice, comunicarea d-lui *Andrei Rădulescu*, făcută în ședințele dela 13 Martie și 15 Mai 1925 cu privire la «*dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor*».

Acei cari nu au avut posibilitatea să asculte această interesantă comunicare, vor găsi în paginile publicate de Academie, întregul studiu făcut de d-l *Andrei Rădulescu* într'un stil de o claritate remarcabilă și într'o formă aleasă.

După o scurtă expunere a situațiunii soțului supraviețuitor în codul civil cu privire la dreptul său de moștenire, d-l *Andrei Rădulescu* examinează cu reputată sa competență starea chestiunii în dreptul anterior: dreptul lui Justinian, Basilicalele, Armenopol precum și în dreptul vechi românesc; cercetează apoi această materie în domeniul dreptului comparat și termină prin a arăta cum trebuie reglementată în viitor.

Părerile atât de judicioase emise în această privință de d-l *Andrei Rădulescu*, merită toată atențiunea și ele vor forma de sigur o bază de construcție când legiuitorul chemat să alcătuiască noul cod civil va avea să se ocupe de materia succesiunilor.